

COSUN magazine

47e jaargang / december 2013 / nr. 6

“Rendement kan altijd beter”

Discussie Betacalregeling

**“Goed bewaren is
geld verdienen”**

In dit nummer

Gerwin Geerink,
bietenteler

"Rendement kan altijd beter"	4
Toch nog 13 ton suiker	6
Discussie Betacalregeling	7
"Goed bewaren is geld verdienen"	8
Acht nieuwe rassen op de lijst	10

Gebruik beschikbare kennis voor beste IPM-strategie	12
Niet alle insecten zijn na opkomst te bestrijden	13
Rassen voor 2014: hogere opbrengst en meer resistenties	14
Vraag en Antwoord	16
Kort Nieuws	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van
Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Redactieraad

Jan Willem van Roessel, *hoofredacteur*
Ton Schönwetter, *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Kees Geschiere
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS, Engel Lameijer,
fotobureau Jacob Melissen en de Europese Unie

Vormgeving en druk

NPN drukkers, Breda

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2013

Contact

Cosun hoofdkantoor/secretariaat raad van beheer

Postbus 3411, 4800 MG Breda
secretariaat.rvb@cosun.com 076 - 530 33 07
www.cosunleden.nl F: 076 - 530 33 00

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
agrarischedienst@suikerunie.com 0165 - 52 52 52
www.suikerunie.nl/agrarisch F: 0165 - 52 50 25

Bietenadministratie, Unitip en suikersysteem

Hans van Hassel 0165 - 52 52 70
John Ernest 0165 - 52 52 74
Annemarie Laanen 0165 - 52 52 72

Financiële administratie

Marc Augustijn 0165 - 52 51 22

Teeltzaken

Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Management agrarische zaken

Rik Gengler 050 - 556 14 22 (gebied Noord)
Arno Huijsmans 0165 - 52 52 67 (gebied Zuid)
Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78 (centrale agrarische dienst)

Agrarische dienst in de regio's

Gebied Noord

Noord-Holland en Holland midden 06 - 513 675 64 Robert Verberg
Oostelijk en Zuidelijk Flevoland 06 - 512 448 30 Peter Koopmans
Noordoostpolder 06 - 537 252 31 Kees Geschiere
Groningen west en noord en Friesland 06 - 533 426 19 Alex Kroon
Groningen noordoost en -oost 06 - 539 633 67 Peter Roelfsema
Drenthe noord, -midden en -west, Friesland zand 06 - 533 081 61 Harry Visser
Drenthe oost en -zuidoost 06 - 539 128 13 Wim Schrijvers
Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland noord en midden 06 - 222 046 49 Jan Albert te Velde

Gebied Zuid

West Zeeuws-Vlaanderen 06 - 515 053 71 Jurgen Michielsen
Oost Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland 06 - 515 452 73 René van den Eijnden
Walcheren, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee 06 - 203 698 34 Ynego Brouwers
West-Brabant en Tholen 06 - 223 962 39 Teun Kleinjan
Midden-Brabant, Betuwe, Utrecht en Veluwe 06 - 223 715 15 Johan Mol
Zuid-Hollandse Eilanden en Zuid-Holland vast 06 - 535 209 87 Erik Roelfsema

CSV COVAS

Gelderland-Zuid, Oost-Brabant en Limburg 0493 - 34 89 89

MARKTVRAGEN

We zijn bijna aan het einde van het jaar. De campagne is echter pas in de tweede of derde week van januari aan een slotakkoord toe. De nagroei is groter dan verwacht. Op zich is dat positief, maar het betekent wel wat langer doorwerken dan in september was aangenomen. De eerste twee weken van november gaven dermate vertraging met rooien dat alles wat naar achteren is opgeschoven. Gelukkig is een vroege vorstperiode, zoals twee jaar geleden, uitgebleven. Uiteindelijk lijkt alles behoorlijk geoogst te worden, alhoewel er lokaal toch schade is ontstaan door overvloedige regenval. Nu zal het verloop van de markten voor de vrije producten het financiële resultaat van oogst 2013 verder bepalen. Daarover zijn we momenteel iets minder positief dan een paar maanden geleden, maar al met al ziet het er niet slecht uit.

Jos van Campen

Van de voorzitter

Voor de suikerbieten zal het financiële recordjaar 2012 niet worden gehaald, maar 2013 zal toch nog positief scoren in de reeks van laatste vijf jaren. Voor je er definitief iets van kunt zeggen, moet echter eerst de campagne voorbij zijn. In de laatste maand kan nog van alles gebeuren dat het resultaat kan beïnvloeden.

Suikermarktordening

Na het besluit van de EU om het quotasysteem in 2017 te beëindigen, is er internationaal veel over gesproken hoe de partijen het beste kunnen anticiperen. In oktober heb ik de ministeriële conferentie van ACP-landen in Fiji bijgewoond. In november een vergadering van de WABCG-landen en de ISO-conferentie in Londen. Zowel de ACP-landen als de Europese suikerproducenten denken na over een strategie. De uitkomst zal mede worden bepaald door de ontwikkelingen op de wereldmarkt. Voor ons in Europa was de suikerhervorming van 2006 al een eerste stap in die richting. Na 2017 wordt de invloed van de wereldmarkt nog groter. Toch ben ik - na alle informatie van de afgelopen maanden - voor onze eigen positie alleen maar positiever geworden. De ACP-landen en de raffinagebedrijven in de EU maken zich grote zorgen over hun mogelijkheden na 2017 op de Europese markt. Men beseft dat de meeste Europese landen concurrerend zijn met hun eigen productie ten opzichte van de huidige 3,5 miljoen ton import van ruwsuiker. Een andere belangrijke vraag is wat de isoglucoseproductie gaat doen als de quota verdwijnen. Ook daarvoor zijn er dan geen quota meer. Bestaande capaciteit zal dan maximaal gebruikt worden. Er zal dus zeker meer isoglucose op de markt komen. Maar zal er ook extra capaciteit bijkomen? Dat zal afhangen van de graanprijzen ten opzichte van de suikerprijzen. Isoglucoseproductie is kapitaalsintensief, net als de suikerproductie, en vraagt speciaal transport. Die factoren zijn remmend op overhaaste beslissingen om grootschalige investeringen te doen. Van onze Europese collega-suiker-

producenten horen we dat men zich voorbereidt op een grotere productie na 2017. Ook wij zeggen dat voorzichtig. Met de kanttekening dat de markt voor extra suiker er wel moet zijn. Naast al deze beschouwingen is er nog een onzekere factor die een rol speelt: Hoe snel zal de biobased productie op grote schaal suiker nodig hebben? Al met al is er in de komende jaren nog veel te doen en te beslissen om goed voorbereid te zijn op de periode na 2017.

Leveringsvoorwaarden

Met ingang van 2014 is een Europese richtlijn van kracht voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. Vanaf 1 januari moet men geïntegreerd werken. We hebben deze verplichting toegevoegd aan de algemene voorwaarden bij de leveringsovereenkomst. Het IRS heeft een teelthandleiding opgesteld voor de werkwijze in de teelt. Voor de meesten zal dit weinig nieuws betekenen. We kunnen immers al jaren met trots zeggen dat we het in de bietenteelt op dit gebied goed voor elkaar hebben. Het IRS zal de boodschap komend jaar nadrukkelijk uitdragen voor degenen die nog wat puntjes op de 'i' willen zetten.

Ook ten aanzien van de Betacal-afname zijn door de ledenraad voor 2014 een paar aanpassingen geaccordeerd. We hopen zo wat meer Betacal beschikbaar te hebben voor de vrije verkoop.

Eindejaar wens

Zo vlak voor de laatste dagen van december is het een moment om stil te staan bij het wel en wee van het afgelopen jaar. Het meest kostbare is een goede gezondheid voor u en de uwen. Vreemd is het eigenlijk dat je daar pas bij stilstaat als je daarin problemen tegenkomt.

Ik wens u hele goede feestdagen en voor 2014 het allerbeste, maar vooral een gezond jaar.

“Rendement kan altijd beter”

Bij Cosun hoort: Met beide benen op de grond staan, doen waar je goed in bent en nieuwe, kansrijke initiatieven oppakken en deze voldoende tijd gunnen tot wasdom te komen, zegt Greet Prins, extern lid van de raad van beheer.

Greet Prins: “Dingen doen die bij je bedrijf passen”

“Hoe halen we uit het geld van de leden een zo goed mogelijk rendement?” Kernachtiger dan Greet Prins het formuleert in een vraag, kun je het coöperatiebelang en de verantwoordelijkheid die daarbij hoort, bijna niet verwoorden. “De leden willen dat op de korte en de lange termijn het rendement geregeld is”, voegt ze er kort en bondig nog aan toe.

“Het mooie van een coöperatie is, dat je je niet hoeft te laten leiden door de waan van de dag, zoals bij beursgenoteerde bedrijven vaak het geval is. Maar dat je je meer laat leiden door de langere termijn”, gaat ze verder. Bij de coöperatie gaan continuïteit en langere termijn toekomstperspectief boven kortetermijnwinst, stelt Prins. Een coöperatie is ‘ondernemen met de lange adem’. Van ‘niet te snel opgeven’ en ‘het voldoende kans geven’. “Het gaat niet alleen om aandeelhouderswaarde, maar om iets fundamentele. Als teler weet je dat je zaken van jaar tot jaar en van oogst tot oogst moet bekijken. En dat het resultaat soms goed, soms slecht is. Boer zijn is een moeilijk vak. Een vak waarin je wordt geconfronteerd met bouwplannen en bedrijfsplanning, maar ook met ‘De boer wikt, maar het weer beschikt’. Je moet accepteren dat je niet alles naar

je hand kunt zetten. Je wordt geconfronteerd met zaken die je niet kunt beïnvloeden, maar die wel bepalen of je er wat van gemaakt hebt. Dat geeft een eigen dynamiek en een eigen kracht. In het boerenbedrijf speelt steeds nadrukkelijk de vraag: Voldoen de keuzes in mijn bedrijf aan de verwachtingen voor de toekomst, want dan kan ik het een kans geven. Diezelfde grondhouding zie je ook terug in de coöperatie. Het maakt dat een coöperatie als ondernemingsvorm vele malen sterker is dan een beursgenoteerd bedrijf.” Met daarbij tevens de aantekening dat niet alles wat een coöperatie onderneemt, altijd ook succesvol is. Prins: “Als je onderneemt, moet je accepteren dat je succes kunt hebben, maar ook kunt falen. Garanties dat het nooit fout kan gaan, heb je niet. Je kunt nooit alle risico’s wegnemen. Ook niet in een coöperatie.”

Resultaten

Waar het in ieder geval op aan komt, is: Weten waar je goed in bent. “Cosun is goed in commodities, in bulk verwerken. Dat zijn bedrijfsmatige activiteiten die bij ons passen. Cosun is geen Procter&Gamble of een Unilever. We leveren toegevoegde waarde aan andermans

producten", benadrukt Prins. "Je moet dingen doen die bij je bedrijf passen. Dat doen, wat in je 'genen' zit. Anders word je gedwongen een andere bedrijfscultuur op te bouwen. Dat is niet eenvoudig. En gaat vaak fout. Ook fusies en overnames lopen daar vaak op stuk."

"In suiker realiseren we fantastische resultaten", zegt ze. "Aan de basis staan goede opbrengsten per hectare dankzij het vakmanschap van de telers, die daarbij ook gebruik kunnen maken van onze agrarische dienst. Dat doen we knap, maar... rendement kan altijd beter. Bij de andere bedrijfsactiviteiten van Cosun is het nog veel meer een op en neer. Daar moet je dus keihard aan werken, zodat je de teruggang bij suiker kunt opvangen, wanneer de prijzen sterk dalen. De ambitie is dat er een behoorlijk vangnet is voor als dat gebeurt."

Verandering van tijdperk

De core business van Cosun (de verwerking van suikerbieten, aardappelen, cichorei, fruit) biedt een scala aan nog niet benutte ontwikkelingsmogelijkheden. Het toekomstperspectief ziet er dus veelbelovend uit. Met name in duurzaamheid ligt de toekomst. Greet Prins: "De suikerbiet is nog veel meer te verwaarden. Ook bij onze andere producten zijn er kansen te over."

De biobased economy biedt volgens Prins tal van ontplooiingsmogelijkheden. In het meerjarenbeleid van Cosun is als uitgangspunt ondermeer verwoord dat activiteiten optimaal moeten renderen in een steeds verder verduurzamende wereld. Biobased is boerenbelang en dus coöperatiebelang. Prins: "Er wordt daarbij ingezet op risicospreiding en op het creëren van kansen door intensieve samenwerking met andere partijen. Je moet doen, waar je goed in bent. Je hoeft niet alles zelf te doen. Wat DSM kan, kan Cosun niet. En omgekeerd. DSM is een chemisch-technologisch bedrijf. Wij hebben andere kwaliteiten. In de samenwerking maak je van één plus één drie."

Ze vervolgt: "We leven in 'een verandering van tijdperk' in plaats van in een tijdperk van verandering. Alles wordt vanuit een nieuw perspectief bekeken. We zitten ondermeer midden in een technologische revolutie. Cosun ontwikkelt daarom nieuwe producten vanuit het perspectief van duurzaamheid en vanuit de vraag hoe je nog meer een bijdrage kunt leveren aan een circulaire economie." De afgelopen jaren heeft Cosun op het gebied van duurzaamheid flinke slagen weten te maken, benadrukt Prins. "Kijk bijvoorbeeld naar de investeringen in groene energie. Kijk naar het hergebruik van water en naar wat met de restproducten van de suikerbiet en de aardappel gebeurt. Kijk naar wat DuynieBeuker doet. Cosun is heel mooi bezig op dat gebied."

Scherp in beeld

Greet Prins: "Bij Cosun hoort: Met beide benen op de grond staan. Dat past sowieso bij een coöperatie en een coöperatiebestuur." Het zit volgens Prins in de coöperatiestructuur ingebakken. "Je legt verantwoording af aan de leden. Dat dwingt je ertoe dat je het helder moet vertellen en zo moet kunnen uitleggen dat een ander het begrijpt en jou het vertrouwen geeft. Het dwingt tot nadenken. 'Kan ik het de leden uitleggen?' Dat werkt heel zuiverend."

Helpen zaken scherp in beeld te krijgen is ook de functie van de externe leden van de raad van beheer. Prins zelf maakt sinds 2005 deel uit van de raad.

Prins (59) is in het dagelijkse leven voorzitter van de Raad van Bestuur van Philadelphia Zorg, een protestants-christelijke zorginstelling met zeshonderd vestigingen en de zorg voor 8.000 mensen met een verstandelijke beperking. Haar cv vermeldt leidinggevende

"Scala aan ontwikkelingsmogelijkheden"

functies bij onder andere reclamebureau Saatchi & Saatchi (algemeen directeur, de eerste vrouwelijke in de reclamewereld) en het UWV (directeur Vernieuwing).

Andere kijk

Prins: "De mix van interne en externe leden in de raad van beheer is een sterke combinatie. Het leidt tot betere meningsvorming, omdat daardoor zaken worden belicht vanuit meerdere invalshoeken. Besturen is continu afwegingen maken van kansen, risico's, belangen en marktperspectief. Van daaruit maak je keuzes. Wat zijn de opties vanuit duurzaamheid? Wat de financiële mogelijkheden? Wat past bij een organisatie? Vragen stellen en vraagtekens plaatsen vanuit een andere wereld, werpt vaak een ander licht op zaken. Dat is onze functie. Ik bemoei mij niet rechtstreeks met de interne zaken op de werkvloer bij Cosun. Wil je daarover een gefundeerd oordeel kunnen geven, dan moet je eerst diep in alle interne aspecten duiken en ga je op de stoel van de directeur zitten. Dat is mijn taak niet als extern lid. Maar je begrijpt wel de bewegingen en afwegingen die worden gemaakt en de processen en systemen. Wij zijn er, voor een afgewogen besluitvorming in het bestuur."

Ton Schönwetter

Toch nog 13 ton suiker

Deze campagne gaat misschien toch nog 13 ton suiker per ha opleveren. Daarmee komt de opbrengst dichtbij het vijfjaarsgemiddelde. Het suikergehalte (16,8%) is gezien de omstandigheden goed. De tarra is echter door de verre van ideale oogstomstandigheden hoog (10%).

Bij veel telers gaat de oogst dit jaar moeizaam. Aan het begin van de campagne, maar ook rond half oktober en in november viel er veel neerslag. Vooral in het zuidwesten regende het veel meer dan gebruikelijk. Wat dat betreft, is er een sterke gelijkenis met 2012. Loonwerkers en telers hebben daardoor alle zeilen bij moeten zetten om de bieten te oogsten. Dat het moeizaam ging, is ook af te lezen uit de grafiek van het nog te rooien areaal. Daaruit blijkt dat dit jaar rond half november veel meer bieten in de grond zaten dan in andere jaren. Het tarrapercentage, dat begin oktober op 8% lag, steeg in de loop van oktober en november naar ca 12%. Jammer, maar het kon veelal niet anders. Soms was men al blij dat er überhaupt gerooid kon worden.

Wortelgroei

Een positief effect van de relatief warme oktobermaand was de extra wortelgroei. Aanvankelijk was de opbrengstverwachting 75 ton per ha, maar die is inmiddels bijgesteld naar 77,5 ton. Met een gehalteverwachting van 16,8% komt de suikeropbrengst per ha dus net boven 13 ton. 2013 zou dan het op drie na beste bietenjaar kunnen zijn. Een eindcijfer is het nog niet, want de campagne is pas gevorderd tot driekwart. De fabrieken laten momenteel mooie verwerkingscijfers zien. De verwachting is dat ze rond half januari afdraaien. Laten we hopen dat we tot het einde van de campagne gespaard blijven van vorst en sneeuw. Maar

Bieten oogst vaak onder zware omstandigheden

ook van te hoge temperaturen. Want met veel tarra in de bietenhop is het risico op broei groter dan normaal.

Interessante nieuwkomers

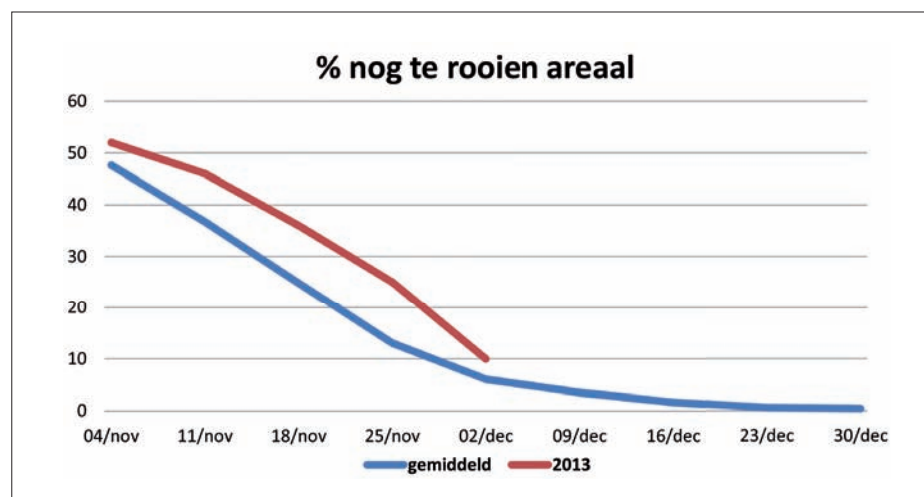
Wat betreft areaal en ras moeten nu definitieve keuzes voor 2014 gemaakt worden. Er staan weer een aantal interessante nieuw-

Meer areaal verwacht in 2014

komers op de lijst. Elders in dit magazine meer hierover. De verhoogde toewijzing voor 2014 zal telers aanzetten om iets meer bieten te zaaien is de inschatting. Suiker Unie verwacht op basis van de vroegbestelling in augustus 3% meer areaal. In januari zal duidelijk zijn of dit een juiste prognose is. In ieder geval kunnen de telers weer met een schone lei beginnen, want alle surplusbieten van 2013 zullen afgerekend worden. Er wordt niets doorgeschoven.

2014 zal ook het jaar zijn waarin de nieuwe regels rondom geïntegreerde gewasbescherming van kracht worden. Daaraan zal het komende voorjaar veel aandacht besteed worden. Kijk ook op www.irs.nl.

Gert Sikken

Discussie Betacalregeling

De ledenraad van Cosun kwam op 30 oktober bijeen in Groningen. Op de agenda stonden een statutenwijziging, de Betacalregeling en de resultaten tot en met het derde kwartaal.

De meeste aanpassingen van de statuten komen voort uit nieuwe afspraken met de fiscus. Om fiscale redenen kon de coöperatie CSVCOVAS, waarbij de telers uit het zuid-oosten zijn aangesloten, niet rechtstreeks lid zijn van Cosun. In plaats daarvan is een stichting die deze leden vertegenwoordigt, C-lid van Cosun. Hoewel de wetgeving niet is veranderd, gaat de fiscus nu toch akkoord met een rechtstreeks lidmaatschap van CSVCOVAS. Dit maakt het mogelijk de statuten te vereenvoudigen. Een tweede wijziging betreft de overgangsregeling voor de bedrijfsbeëindigingsregeling. Rechten op aandelen die zijn uitgegeven voor 2000, worden uiterlijk in 2017 in plaats van in 2030 uitgekeerd. De wijzigingen moeten 1 januari volgend jaar van kracht worden.

Ledenraad in Groningen

Directeur Tine van de Werken kon mooie cijfers presenteren over de eerste negen maanden van dit jaar. Het resultaat is echter lager dan vorig jaar. Bij Aviko is de min het grootst. Dit als gevolg van de hoge aardappelprijzen van oogst 2012.

Succesvolle regeling

De terugleverregeling voor Betacal is bijzonder succesvol. De grote voorraad is in twee jaar helemaal afgebouwd. De afzet is veel groter dan ingeschat, toen de regeling werd ingevoerd. De putten waren voor de campagne leeg. Aan het einde van de huidige campagne zal de voorraad nog steeds erg klein zijn. Dit betekent dat er komend voorjaar en komende zomer maar weinig Betacal kan worden geleverd. De beschikbare hoeveelheid is nodig voor de bestaande contracten met dekaardebedrijven en leden die dit jaar reeds besteld hebben voor 2014. Ruimte voor andere leveringen en voor vrije verkoop is er niet. De raad van beheer wil daarom de regeling aanpassen om meer ruimte te creëren. De hoeveelheid Betacal die per ton bieten wordt teruggeleverd gaat omlaag. Telers die recht hebben op minder dan een halve vracht, krijgen in 2014 een

hele vracht, maar hebben dan geen recht op levering in 2015.

Ideeën

De ledenraad steunde de aanpassingen in de regeling. Vanuit de raad werden nog verschillende andere ideeën aangedragen om de regeling zo aan te passen, dat er meer ruimte komt voor vrije verkoop en tegelijk minder verplichtingen komen voor leden die

liever geen Betacal ontvangen. Ook werd het belang van de levering van Betacal filter naar voren gebracht. Deze productvorm geeft de leden de mogelijkheid zelf te bepalen wanneer ze het product willen verspreiden. De voorstellen worden meegenomen in de regeling die nog moet worden vastgesteld voor 2015. De regeling voor 2014 is eerder vastgesteld.

Jan Willem van Roessel

Verwachtingen voor de toekomst

De najaarsvergadering van de ledenraad is altijd gekoppeld aan een bezoek aan een van de Cosun-bedrijven. Dit jaar was dat de vestiging Vierverlaten van Suiker Unie.

Uitgebreide fabrieksexcursie

Sinds de overname van CSM Suiker is er op de vestiging veel veranderd. Zo bereidt Vierverlaten zich nu voor op de verwerking van diksap en draait de vergister op volle toeren.

Masterplan

Directeur productie Paul Mesters verzorgde een presentatie over de toekomstplannen van Suiker Unie. Mesters: "In energieverbruik hebben we de laatste tien jaar

enorme stappen voorwaarts gemaakt en daarmee onze kostprijspositie verstevigd. Echter, we zijn er nog niet. Om onze positie te behouden is een verdere verhoging van de capaciteit nodig."

Bioraffinage

Plantmanager Bram Fetter lichtte de ledenraad in over de campagne. Ook wierp hij een blik in de toekomst, waarin de suikerbriet meer dan alleen suiker kan leveren.

"Goed bewaren is geld verdienen"

Maximaal rendement uit de bewaring halen. Voor Gerwin Geerink uit Bruinehaar is het sport. "Ik wil het tot het einde zo goed mogelijk doen", zegt hij. Geerink heeft een voorkeur voor de late levering.

Gerwin Geerink: "De grond is de beste bewaring"

Bij de boerderij van Gerwin Geerink ligt op een verharde ondergrond een bietenbult van ruim tweehonderd meter lang. De oogst van 17 hectare bietenland. De hoop ligt er schoon en puntgaaf bij. De bieten zijn 29 november gerooid. In de eerste week van januari gaan ze naar de fabriek. De oogst was in twee dagen gepept. "Vijf weken bewaren valt mee. Dat is te overzien", aldus Gerwin.

"Elke euro is er een"

Al vijf jaar kiest Geerink er stevast voor het grootste deel van zijn bieten aan te melden voor de allerlaatste leveringsronde. "Ik kan de bewaring mooi achter de aardappelen aan doen. Ik heb dan buiten geen aardappelopslag meer. Dus dat sluit mooi op el-

kaar aan", zegt hij. Geerink teelt zetmeel- en consumptieaardappelen (CèlaVita) en pootgoed voor eigen vermeerdering. De aardappelen bewaart hij in de wintermaanden in de opslag binnen. Daarnaast teelt hij zaai- en voergraan en snijmaïs in ruil voor mest. Ook doet hij loonwerk: grondbewerking, zaaien, spuiten en graan oogsten. De bietenoogst laat hij aan een collega-loonwerker over. Dat rooiwerk past hem niet. "Ik doe negentig procent van het werk op mijn bedrijf in mijn eentje", licht hij toe. De 'biedichtheid' in de regio is bovendien niet overweldigend, wat investeren in een bietenrooiër er niet aantrekkelijker op maakt.

Zand- en dalgrond

Geerinks bedrijf ligt in het Twentse landschap op een zandrug. "Hier beginnen de Veenkoloniën. Zuidelijker en oostelijker zit de veehouderij", vertelt hij. Gerwin heeft 160 hectare zand- en dalgrond in gebruik,

waarvan een deel huur- en ruiland. Op 25 hectare teelt hij bieten. De eerste acht hectare is 7 november geoogst en 11 november geleverd met een suikerpercentage van 16%. De oogst was netto 76 ton per hectare. Het waren de bieten van de natste percelen. Hiervan heeft hij op 25 mei drie hectare opnieuw ingezaaid in verband met roekenschade. "Dat heeft het suikergehalte gedrukt", aldus de verklaring.

De bewaarbieten heeft Gerwin nog enkele weken laten staan, want "de grond is de beste bewaring". Bewaarbieten eind november rooien is 'standaard' bij Geerink. Tot nog toe is hem dat steeds zonder problemen gelukt. Gezaaid heeft hij in de eerste week van april. Eerder zaaien heeft volgens hem geen zin. "Te veel kans op nachtvorst. Met te vroeg zaaien heb je ook veel meer kans op schieters. De bieten moeten in één keer goed door kunnen groeien. Als de planten er te lang over doen

om dicht te groeien, geeft dat bovendien weer extra werk in de onkruidbestrijding", vertelt Gerwin.

Perfectioneren

De langbewaring is voor Geerink het financiële toetje van het teeltseizoen. "Ik wil de maximale suikeropbrengst en een maximale financiële opbrengst halen. Elke euro is er één. Ook de laatste. Met perfectioneren kun je vaak net zoveel geld verdienen als met alsmear meer telen en met alsmear groter groeien met je bedrijf. De winst zit in de afwerking, niet in meer massa", vertelt Gerwin.

Geerink heeft de bewaarbieten bij voorkeur dichtbij huis. Het afdek materiaal ligt standaard onder handbereik. "Als de vorst komt, kan ik zo aan de slag. Dat scheelt tijd en je kunt sneller reageren als er wat moet gebeuren", vindt hij. "Bewaren is arbeid, al valt de hoeveelheid werk al met al wel mee. Het ene jaar is dat meer dan het andere." Over de premie wil hij dan ook niet klagen, "maar die mag natuurlijk altijd hoger zijn".

Goeie hoop

Goed bewaren is een kwestie van goed voorwerk doen, ogen open houden en tijdig de juiste maatregelen nemen. "Als de basis al goed is, kun je vrij gemakkelijk geld verdienen. Dat begint al met zo laat mogelijk rooien. Dat verkleint de kans op suikerverlies tijdens de bewaring", zegt Gerben. "Maar het allerbelangrijkste is goed koppen. Dus zo weinig mogelijk groen eraan, want bieten met veel groen gaan in de langbewaring sneller uitlopen. Dat

kost suiker. En je moet ze uiteraard droog aan de hoop hebben. Ook dat scheelt." Geerink maakt de hoop zelf. Zo heeft hij tevens goed zicht op het kopwerk van de loonwerker. "Het rooiwerk moet op het oog goed zijn", zegt hij.

Een goede bewaring begint bij een goeie hoop. Geerink legt de bieten "één kipper breed" aan de hoop. "De hoop is van boven dan al behoorlijk vlak." Als het nodig is, vlakt hij hem daarna met een kraan verder af, zodat de Toptex-kleden er netjes en snel overheen getrokken kunnen worden. Dit jaar is de Toptex er voor het eerst vanaf het begin overheen gegaan. "Gewoon om eens te proberen. Zo blijven ze mooi droog."

Gerwin: "Je moet de hoop niet breder maken dan één kipper, want de wind moet er goed vat op kunnen krijgen. Anders is er te weinig ventilatie en wordt hij van binnen te warm. Dat zorgt voor uitlopers en suikerverlies." Vooral in een maand als december kan dat tot flinke verliezen leiden. December wil nog wel eens een warme maand zijn. "Dan hangt het er dus maar net vanaf hoe de hoop is gemaakt", aldus Gerwin. Hij vervolgt: "Je moet de bieten ook niet te beschut neerleggen, heb ik enkele jaren geleden ervaren. Ik had ze toen aan twee kanten tegen betonplaten aan gelegd. Daardoor kon er niet genoeg wind doorheen, waardoor de bieten middenin te warm werden."

Lange termijnverwachting

Geerink let vooral op de weersvoorspelling voor de langere termijn. "Als het één à twee nachten vriest, leggen we 's avonds

Langbewaring is het financiële toetje

gewone plastic over de hoop. 's Ochtends halen we die er weer af, zodat de warmte eruit kan." Is de verwachting dat het langer gaat vriezen, dan kiest hij voor noppenfolie aan de zijkant, "want de warmte moet eruit kunnen". Daaroverheen gaat Toptex-vliesdoek. Het afdek materiaal houdt hij op zijn plaats met zandslurven. Als het heel hard gaat vriezen, dekt hij het plastic onderlangs de hoop ook nog af met stro. Met het afdek materiaal blijft het altijd zaak erop te letten, dat het goed aaneengesloten dicht ligt. "Anders bevriezen de bieten. Ook dat is me wel eens gebeurd. Toen was bij een naad het plastic los gewapperd. Het was maar een kleine plek, waar de bieten bevroren waren. Maar toch. Je moet er altijd op verdacht zijn dat zoiets kan gebeuren."

De temperatuur in de hoop houdt Gerben in de gaten met een steekthermometer. "Ik neem op willekeurige plaatsen in de hoop een steekproef. Maar mijn belangrijkste richtpunt is de lange termijnweersvoorspelling. Met de temperatuur in de hoop zit het wel goed. Vorst is extra werk", zegt hij.

Ton Schönwetter

"Vijf weken bewaren valt mee"

Acht nieuwe rassen

In de aanbevelende Rassenlijst voor suikerbieten staan voor 2014 acht nieuwe rassen. Het belangrijkste is de keuze van de juiste resistentie en kiezen voor de beste financiële opbrengst.

In de bijdragen van het IRS verderop in dit nummer wordt uitgebreid ingegaan op de rassen en op de aandachtspunten waarop de bietenteler bij zijn keuze moet letten.

Voor de meeste segmenten zijn er nieuwe, betere rassen beschikbaar. Een belangrijke vooruitgang is er dit jaar bij de bietencyste-aaltjeresistente rassen. Zo laat Lisanna KWS met een financiële opbrengst van 107 een sterke verbetering zien. Positief is ook dat dit ras bij geen of een lage besmetting met het bietencyste-aaltje qua opbrengst meekan in de top van de standaard rhizomanierassen.

In het segment Rhizoctoniaresistent zijn dit jaar helaas geen verbeteringen. Kwekers hebben kennelijk grote moeite met betere rassen te komen. De genetische opbrengstverbetering blijft achter. Toch moet er bij risico op rhizoctonia zeker gekozen worden voor een resistent ras. Een partij met te veel rotte bieten kan immers niet geleverd worden. Het lijkt er op dat er volgend jaar meer keuze komt. De voor de Nederlandse markt nieuwe veredelaar Betaseed heeft namelijk voor het tweede jaar een interessant ras in onderzoek. Bij herhaald succes in de rassenproeven van 2014 zullen we daarover kunnen beschikken in 2015.

Kies voor de juiste resistentie

Betaseed is de belangrijkste veredelaar en leverancier van bietenzaad in Noord-Amerika. Voor 2014 biedt Betaseed twee nieuwe rassen aan in het segment rhizomanie.

Voor de toekomst zien we ook interessante ontwikkelingen op het gebied van meervoudige resistenties. Verschillende zaadfirma's hebben nu bietencyste-aaltjeresistente rassen in onderzoek met ook de zogenaamde aanvullende resistentie tegen nieuwe varianten van rhizomanie. Ook zitten rassen met resistentie tegen bietencyste-aaltje én rhizoctonia in de pijplijn. Al met al een goed vooruitzicht voor oplossingen voor verschillende bodemgebonden problemen.

“Resistentie redde mijn bietenteelt”

Op Proefboerderij Vredepeel is de opbrengst met een vijfjaarsgemiddelde van ruim 14.000 kilo suiker een gevolg van de teelt van rhizoctoniaresistente rassen. Hierin is Marc Kroonen erg duidelijk: “Als in 2000 Laetitia niet was geïntroduceerd als rhizomanie- en rhizoctoniaresistent ras had de toekomst van de teelt op de proefboerderij er heel anders uitgezien. De standaardmaatregelen, zoals aandacht voor de structuur en de pH, een aangepaste vruchtwisseling en mineralenvoorziening, waren niet voldoende om ziektevrij bieten te telen. Het is de positieve rol die suikerbieten in de vruchtwisseling vervullen, dat ik ze niet heb laten vallen. Eerder nog zou ik de teelt van rhizocto-

Marc
Kroonen

niabevoederende gewassen hebben gereduceerd. Maar zover is het niet gekomen. De resistente rassen hebben de oplossing gebracht. Ik vind het erg spijtig dat er niet echt genetische vooruitgang wordt geboekt in dit rassensegment. Daarom heb ik dit jaar 100% vroeg besteld.”

Gemakkelijker kiezen

Voor de zaadbestelling wordt een aantal rassen aangeboden met het insecticide Sombrero. Dit product heeft een vergelijkbare werking als Poncho Beta. Er is wel een fors prijsverschil. Het advies is bij de bestelling hierop te letten. Overigens geldt in zijn algemeenheid voor uw keuze: let op de prijzen. Hou ook rekening met prijsverschillen tussen de rassen.

Voor zover mogelijk is op de zaadbestelkaart 2014 een voorselectie gemaakt. Dit is gebaseerd op eerdere keuzes en ervaringen van de agrarische dienst in de regio. Als bekend is dat de teler het beste kan kiezen voor een

“Het aaltjesresistente ras met de hoogste suikeropbrengst”

Carl van de Wiel uit Bant in de Noordoostpolder teelde bieten 1 op 4. “Ik kreeg te maken met een zeer lage opbrengst. De oorzaak was overduidelijk. Monsteronderzoek wees op een matige tot zware besmetting met het bietencysteaaltje. Dat er aaltjes zaten, was mij wel bekend, maar zo erg had ik niet verwacht.” Door de intensieve teelt en de warme zomers is de besmetting snel toegenomen. De oplossing heeft Carl inmiddels gevonden. Nu teelt hij 1 op 6, kiest een aaltjesresistent

ras en maakt zoveel mogelijk gebruik van een resistente groenbemester. De suikeropbrengsten zijn met sprongen gestegen en de aaltjesbesmetting is gedaald. Bij de rassenkeuze kiest Carl voor het ras met de hoogste suikeropbrengst. “Als dat een nieuw ras is: Geen probleem. Nieuwe aaltjesresistente rassen maken grote sprongen in suikeropbrengst. Ook bij een lichte aaltjesbesmetting moet je hiervoor kiezen. Wel eerst een grondmonster nemen, want meten is weten.”

Carl van de Wiel

bietencysteaaltjesresistent ras, dan worden juist die rassen op het zaadbestelformulier vermeld. Natuurlijk kan een teler ook voor een ander ras kiezen. En zeker, als er bijvoorbeeld een verhoogd risico voor rhizoctonia is. Bedrijven waar rhizoctonia wordt verwacht, krijgen een voorgeselecteerde keus voorggelegd. Op de zaadbestelkaart worden alleen

de beste rassen vermeld. B-rassen dus niet. Behalve in het rhizoctoniasegment, omdat daar nauwelijks keuze is. Het advies is: tijdig bestellen. Als de bestelling niet tijdig bij Suiker Unie binnen is, is er weinig keuze meer en wordt per eenheid 5 euro extra in rekening gebracht. Het advies is geen zaad te gebruiken dat nog over

is van vorig jaar. Oud zaad heeft vaak een teleurstellende opkomst. Ongeopende pakken bietenzaad kunnen na de inzaai van 2014 worden ingeleverd tegen een kostenbijdrage van 20 euro per pak. Tot slot: Bietenzaad bestellen via internet heeft de voorkeur.

Pieter Brooijmans

Bestel tijdig

“Geen twijfel over inzet resistent ras”

Jarno van Wieren

Jarno van Wieren boert samen met zijn vader in een maatschap in Odoornerveen (Dr). “We telen op ons bedrijf van bijna 70 hectare circa 18 hectare bieten. Op een deel hebben we al het gele bieten-cysteaaltje gevonden en dat ook aangetoond via een grondmonster. We kiezen voor een ras met een hoge financiële opbrengst. Het besmette perceel is ingezaaid met het aaltjesresistente ras Alexina KWS. Dit is al bij een lichte besmetting rendabel. Een prachtig gewas, het hele seizoen. De bieten hebben niet geslapen tijdens de droogte in juli en augustus. Bij de oogst was het gewas nog gezond. De opbrengst lijkt heel goed, wel 80 ton. Volgend jaar telen we weer Alexina KWS. Geen twijfel over mogelijk.”

Gebruik beschikbare kennis voor beste IPM-strategie

In de wintermaanden gebeurt er niet veel in het veld en is er daarom veel kans om na te denken over de gewasbeschermingsstrategie voor uw bietenteelt van 2014. Hierbij moet u vanaf januari 2014 ook rekening houden met de verplichte geïntegreerde gewasbescherming (IPM). In dit artikel vindt u een handreiking hoe u bij het bepalen van uw gewasbeschermingsstrategie en vooral gedurende de teelt rekening kunt houden met de eisen die een geïntegreerde gewasbescherming stelt.

Voor de meeste suikerbietentelers verandert niet veel met de verplichting van een geïntegreerde gewasbescherming (zie voor achtergronden het IRS Informatie-artikel 'Veranderingen door verplicht geïntegreerde gewasbescherming', Cosun Magazine oktober 2013). Monitoren, beslissingen nemen op basis van schadedrempels en alle mogelijke beheersingsmethoden overwegen, staan centraal in de aanpak. Het blijft dus heel belangrijk om alle beschikbare kennis over ziekten, plagen en onkruiden te gebruiken om tot een geïntegreerde aanpak te komen.

Borging via leveringsovereenkomst Cosun

IPM is de internationale vakterm voor geïntegreerde gewasbescherming. De Europese Unie (EU) verplicht deze aanpak vanaf januari 2014 voor alle teelten. Borging van deze aanpak in de suikerbietenteelt gaat via de leveringsovereenkomst van Cosun. U tekent er dus voor dat u de gewasbescherming op een geïntegreerde wijze uitvoert. In de leveringsovereenkomst wordt verwezen naar de teelthandleiding suikerbieten op www.irs.nl voor meer informatie.

Dit beeldmerk geeft aan of een IRS-advies past binnen een geïntegreerde gewasbescherming. U zult het dan ook vanaf nu vaak zien bij onze adviezen

Teelthandleiding suikerbieten

In de teelthandleiding suikerbieten staan alle relevante adviezen rond de teelt van uw bieten van rassenkeuze tot oogst en bewaring. Er is dus veel kennis te vinden over geïntegreerde gewasbescherming (hoofdstuk 5.2), de beheersing van onkruiden (hoofdstuk 6) en ziekten en plagen (hoofdstuk 10). Ook kunt u er een voorbeeld van een gewasbeschermingsplan suikerbieten vinden (hoofdstuk 5.1.6). Dit is veel uitgebreider dan wat u waarschijnlijk gewend bent. Dit komt door de suggesties voor geïntegreerde maatregelen. Hierdoor is dit uitgebreide plan zeer geschikt om bewust met een geïntegreerde gewasbescherming in uw bieten aan de gang te gaan.

Applicaties

Om u voor en tijdens het seizoen te helpen met het nemen van een beslissing of het herkennen van ziekten, plagen of onkruiden zijn er verschillende applicaties beschikbaar. Zo is er bijvoorbeeld de applicatie en app 'ziekten & plagen herkenning'. Mocht u aantasting door een ziekte of plaag niet herkennen, dan kunt u hiermee opzoeken

De gewasbeschermingsupdate van het IRS verschijnt elk voorjaar als bijlage bij Cosun Magazine en bevat de meest recente adviezen om onkruiden, ziekten en plagen te beheersen

wie of wat de veroorzaker is. Vervolgens krijgt u informatie over de noodzaak van bestrijden, indien beschikbaar de schadedrempel en bestrijdingsmethoden.

Veel kennis beschikbaar

Op www.irs.nl/ipm vindt u snelkoppelingen naar veel mogelijke informatiebronnen en hulpmiddelen om u te ondersteunen bij het uitvoeren van een geïntegreerde gewasbescherming. De middelen en kennis zijn namelijk aanwezig, gebruik deze ook bij het bepalen van uw IPM-strategie!

Martijn Pepping

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400
Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl
Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Jurgan Maassen

Niet alle insecten zijn na opkomst te bestrijden

Sinds oktober 2013 zijn er geen mogelijkheden meer om bietenvlieg na opkomst in suikerbieten te bestrijden. Hiermee dient een teler rekening te houden bij de zaadbestelling. Dan moet hij namelijk al aangeven of hij pillenzaad met (speciaal pillenzaad) of zonder insecticiden (standaardpillenzaad) wil bestellen. Die keuze hangt af van de te verwachten insecten en ook van insecticiden die na opkomst zijn toegelaten om aanwezige insecten te kunnen bestrijden. Dat is nu anders dan voorheen!

Door het gebruik van speciaal pillenzaad zijn problemen met insecten te beperken. Doordat ze echter al tientallen jaren beschikbaar zijn, kunnen we ons maar nauwelijks herinneren hoe het was zonder speciaal pillenzaad. Het is nog steeds hard nodig om plantwegval door springstaarten, miljoenpoten, wortelduizendpoten, ritnaalden en bietenkevertjes te voorkomen. Bovendien beschermt het de jonge bietenplanten in de eerste tien weken na zaai ook tegen bieten-vlieg en bladluizen.

Wanneer speciaal pillenzaad inzetten

Bietenkevertjes, springstaarten en wortelduizendpoten komen voornamelijk voor op klei- en lössgronden en miljoenpoten vooral veel op de lössgronden in Zuid-Limburg. Ritnaalden zijn te verwachten op percelen met meerjarig grasland als voorvrucht. Voor de bestrijding van deze insecten bevelen wij de

Tabel. Overzicht van insecten, die na opkomst te bestrijden zijn en de toegelaten insecticiden.

insect	toegelaten insecticide
bladluis	middelen met pirimicarb (o.a. Pirimor) Calypso
aardappelstengelboorder	Sumicidin Super
trips	middelen met deltamethrin (o.a. Decis) Karate Zeon Sumicidin Super
rups	middelen met deltamethrin (o.a. Decis)

teler het gebruik van speciaal pillenzaad aan. Het heeft een redelijke tot goede werking tegen de hierboven genoemde plagen. Dat geldt ook voor bietenvliegen, wantsen en bladluizen. Wantsen hebben de laatste jaren voor nogal wat meerkoppigheid van jonge bietenplanten op de zandgronden in het oosten van het land gezorgd. Tegen emelten werkt speciaal pillenzaad niet tot matig.

Bestrijding na opkomst beperkt

Er zijn sinds oktober nog maar een beperkt aantal insecticiden na opkomst in suikerbieten toegelaten. Daardoor is het alleen mogelijk om bladluizen, aardappelstengelboorders, tripsen en rupsen op die manier te bestrijden (tabel). Hiermee dient een teler

rekening te houden wanneer hij het bietenzaad voor 2014 bestelt en een keuze maakt voor wel of geen pillenzaad met insecticide.

Pillenzaad met of zonder insecticiden?

Ga dus goed na welke insecten volgend jaar schade kunnen doen in uw bieten en bepaal met behulp van de adviezen uit dit artikel en de teelthandleiding van het IRS (www.irs.nl) of het nodig is om pillenzaad met insecticiden (speciaal pillenzaad) te bestellen!

Elma Raaijmakers

Korte tips

Hieronder een lijstje met korte aandachtspunten voor de komende tijd. Wilt u meer uitleg bij de betreffende tips, ga dan naar:

www.irs.nl/cosunmagazine2013

- Zorg dat uw zaaimachine voor volgend zaaiseizoen weer in topconditie is. Kijk haar goed na.
- Laat eventueel uw zaaischijven gratis door het IRS keuren.
- Stap 1 in rassenkeuze is de keuze van de resistentie. Bekijk de adviezen op www.irs.nl/rassenkeuze2014.
- Hoeveel bietenzaad moet u bestellen? Gebruik de applicatie 'rassenkeuze' op www.irs.nl voor benodigd areaal.
- Een voorbeeld van een gewasbeschermingsplan suikerbieten vindt u in de IRS-teelthandleiding hoofdstuk 5.

Voor het beperken van aantasting door bietenvlieg is na opkomst sinds najaar 2013 geen insecticide meer toegelaten

Rassen voor 2014: hogere opbrengst en meer resistenties

Dit jaar zijn er belangrijke verbeteringen te zien in vooral de dubbelresistente rassen. Rassen met resistentie tegen bietencysteaaltjes hebben in de financiële opbrengst een flinke sprong vooruit gemaakt. In alle segmenten komen er nieuwe rassen met aanvullende resistentie tegen varianten van het rhizomanievirus aan. Ook drievoudig resistente rassen die nog in beproeving zijn (tegen rhizomanie, rhizoctonia en bietencysteaaltjes), zijn nu voor het eerst op beperkte schaal verkrijgbaar.

Rotte bieten door rhizoctonia leiden tot verlies van opbrengst en kwaliteit van de bietenlevering. Bij meer dan 10% zal de partij worden geweigerd. Een rhizoctoniaresistent ras vermindert de kans op rot aanzienlijk

Rassenkeuze: resistentie en duurzaamheid

Waarop moet de teler letten bij de keuze voor een ras? Op de eerste plaats is het van

belang om te weten of er op het bietenperceel rhizoctonia of bietencysteaaltjes voorkomen. Dat is bepalend voor het rassensegment waaruit de teler moet kiezen. Ook de eventuele aanwezigheid van

een variant van het rhizomanievirus dat de bestaande resistentie doorbreekt moet de teler meenemen in zijn rassenkeuze.

Binnen de diverse segmenten is het belangrijkste criterium de financiële opbrengst. Daarin zijn alle eigenschappen meegenomen die bij de uitbetaling van de bieten een rol spelen, zoals grondtarra en suikergehalte. Naast financiële opbrengst zijn andere duurzaamheidsparameters belangrijke criteria in de rassenkeuze. Een gunstige waardering van grondtarra (liefst L van laag) of

van suikergehalte (er zijn nu meerdere rassen die hiervoor 103 of 104 scoren) zijn een pluspunt voor een ras. Deze eigenschappen zijn mede bepalend voor de duurzaamheid van de suikerproductieketen, omdat weinig tarra en een hoog suikergehalte sterk besparend werken op transport-, verwerkings- en andere kosten.

Aanvullende rhizomanie-resistentie

Steeds vaker zien we op bietenpercelen waar al lang rhizomanie voorkomt, weer de oude rhizomaniesymptomen opduiken: extreme aantallen blinkers (meer dan 2-5%) of plekken of stroken met blinkers, bieten met een insnoering en 'wortelbaard'. Zij zijn het gevolg van een doorbraak van de resistentie. Ook lage suikergehalten kunnen hierop duiden. In die gevallen is het verstandig een ras met aanvullende rhizomanieresistentie te gebruiken. Bij de rhizomanierassen heeft het ras Sandra KWS deze aanvullende resis-

tentie en er zijn twee rassen (Anneliesa KWS en Lienna KWS) in onderzoek met deze resistentie. Ook bij de bietencysteaaltjesresistente rassen zijn er twee tweedejaarsrassen: Cyrena en Florena KWS. De genoemde rassen hebben een extra resistentiegen en vermeerderen de nieuwe virusvariant nauwelijks. De vier genoemde tweedejaarsrassen zijn nog in beproeving en zeer beperkt leverbaar en moeten zich in de praktijk nog bewijzen. Echter, voor de toekomst lijken ze een goede aanvulling en verbetering op het enige ras met aanvullende resistentie: Sandra KWS.

Rhizoctonia

Is er risico op rhizoctonia, dan is het advies om een rhizoctoniaresistent ras te bestellen. Of er rhizoctonia op een perceel zal voorkomen, is nooit met zekerheid te voorspellen. Het risico is echter groot als in een gebied veel rhizoctonia voorkomt en in het bouwplan regelmatig goede waardplanten

Bietencysteaaltjes zijn met het blote oog te zien op de wortels van de bietenplant. Rassen met resistentie tegen dit aaltje beperken de schade en vermeerderen het minder. De financiële opbrengst van het beste ras in dit segment is ook zonder bietencysteaaltjes vergelijkbaar met de rhizomanieresistente rassen

voor rhizoctonia aanwezig zijn. De bekendste waardplant is maïs, maar ook gladiolen, lelies en enkele vollegrondsgroenten kunnen rhizoctonia vermeerderen. In de bovenstaande gevallen is een rhizoctonieresistent ras de beste keuze. Ook op kleipercelen als daar eerder problemen waren met rhizoctonia.

Helaas is er dit jaar geen nieuw rhizoctoniaras bijgekomen met een hogere opbrengst en blijven beide vertrouwde namen op de rassenlijst staan. De veredeling is op dit gebied moeilijk, maar op de rassenproefvelden zien we nu wel enige vooruitgang in opbrengst en suikergehalte bij eerste- en tweedejaarsrassen.

Bij zware druk kan ook in de rhizoctonieresistente rassen rot optreden, want de re-

sistentie is partieel. Daarom is het raadzaam naast het inzetten van een resistent ras ook andere maatregelen te nemen om het risico op rhizoctonia te verkleinen. Daarbij moet u denken aan het verbeteren van de structuur, de pH, meer organische stof in de bodem en het voorkomen van maïs of een andere waardplant als voorvrucht in het jaar voor de teelt van suikerbieten.

Rhizoctonia en bietencysteaaltjes

Op een deel van de percelen in het rhizoctoniagebied komen ook bietencysteaaltjes voor, veelal het geel bietencysteaaltje. In Zuidoost Nederland zelfs op 18 procent van de percelen waar rhizoctoniarassen worden gezaaid. Tot op heden was een rhizoctonia-

resistent ras dan de enige goede keuze, omdat de schade door rhizoctonia veel groter kan zijn dan die door bietencysteaaltjes. Nu zijn er rassen die naast rhizoctonia ook resistent zijn tegen bietencysteaaltjes. Op percelen zonder bietencysteaaltjes is de financiële opbrengst van deze rassen nog zeker vijf procent lager dan die van de rhizoctonieresistente rassen. Echter, als er wel bietencysteaaltjes zijn dan beperken deze rassen duidelijk de opbrengstschade. Bovendien is de vermeerdering van de bietencysteaaltjes dan minder. Twee van deze rassen zijn nu twee jaar onderzocht op proefvelden met bietencysteaaltjes, maar slechts één jaar met rhizoctonia. Meer resultaten zijn nodig om de geschiktheid voor de praktijk in het rhizoctoniagebied te bewijzen.

Bietencysteaaltjes

Problemen met bietencysteaaltjes kan een teler vooraf zien aankomen als er een grondmonster genomen is. Ook het plekgewijs slapen van de bieten of plekken met symptomen van magnesiumgebrek kunnen duiden op de aanwezigheid van bietencysteaaltjes. In die gevallen kunnen partieel resistente rassen de schade beperken en ook de vermeerdering van die aaltjes. Tot op heden was de opbrengst van een dergelijk ras alleen boven 150 eieren en larven per 100 ml grond beter dan die van de rhizomanierassen. Dit geldt nog steeds voor de meeste bietencysteaaltjesresistente rassen. Er is echter één uitzondering, het beste nieuwe ras: Lisanna KWS. Het heeft nu ook onder niet-besmette omstandigheden een financiële opbrengst dat vergelijkbaar is met die van het beste rhizomanieresistente ras.

Dit betekent dat het ook op percelen zonder bietencysteaaltjes een hoge opbrengst geeft. Als een teler geen grondmonster heeft genomen en twijfelt over de aanwezigheid van bietencysteaaltjes, dan is het verstandig te kiezen voor Lisanna KWS. Bij meer dan 150 eieren en larven zijn ook de andere bietencysteaaltjesresistente rassen rendabel en geven een hogere opbrengst dan rhizomanieresistente rassen.

Zelf berekenen welk ras het beste is

Het cijfer voor financiële opbrengst geeft voor de gemiddelde teler een goede indicatie welk rendement hij mag verwachten van een ras. Onder specifieke omstandigheden kan dit iets afwijken. Dat geldt bijvoorbeeld voor situaties waarbij het suikergehalte erg laag is of de grondtarra erg hoog. In die gevallen kan de opbrengst van een ras met juist een hoog suikergehalte, respectievelijk lage grondtarra iets hoger uitvallen. Voor zijn eigen specifieke situatie kan elke teler de financiële opbrengst van alle rassen doorrekenen met de IRS-applicatie 'rassenkeuze en optimaal areaal' op www.irs.nl. Ze geeft bovendien informatie over de beschikbaarheid van de rassen (ook over tweedejaars materiaal) en over de kweker.

Noud van Swaaij

Vraag en Antwoord

Waarom hebben meerdere vrachten hetzelfde kwaliteitcijfer in mijn leveringsgegevens?

Eerder dit jaar heeft Cosun besloten minder monsters te nemen. Tot dit jaar werden die nog in iedere vracht genomen. Vanaf deze campagne wordt dat niet meer gedaan in partijen vanaf 450 ton bruto. De kwaliteit van de niet-bemonsterde vracht wordt gelijkgesteld aan die van de voorgaande, wél bemonsterde vracht. Bij het overzicht van grotere partijen staan daardoor regelmatig vrachten met dezelfde kwaliteitsgegevens. Ook deelvrachten worden niet bemonsterd. Deze hebben dezelfde kwaliteitcijfers als de vracht ervoor (bij een laatste vracht als deelvracht) of erna (bij een eerste vracht als deelvracht). De door deze verminderde monsternamen gerealiseerde besparing wordt teruggesluisd via een verhoging van de partijgrootte-bonus bij grotere partijen.

Teruggave productieheffing suiker

De Europese Raad van Ministers heeft op 1 december besloten een deel van de productieheffingen op suiker uit de periode 2002-2005 terug te betalen. De Nederlandse suikerindustrie ontvangt 21,3 miljoen euro aan teveel betaalde heffingen terug. Hier bovenop komt nog een rentevergoeding die per land moet worden vastgesteld. De heffingen zijn indertijd deels doorbelast aan de telers. Het terugontvangen geld wordt naar verhouding terugbetaald aan de telers aan wie deze heffingen in 2002 en 2003 in rekening zijn gebracht. Cosun verwacht de telers in de zomer van 2014 te kunnen uitbetalen. Nadere informatie is te vinden op www.teruggaveheffing.nl.

Veldleeuwerik breidt uit

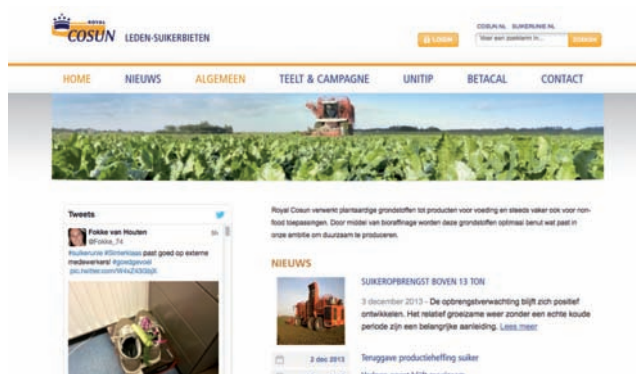
Stichting Veldleeuwerik wil graag nog meer telers enthousiasmeren voor deelname aan haar duurzaamheidsaanpak. De komende periode worden telers daartoe actief benaderd door verschillende ketenpartners, verwerker van hun product.

Uiteraard kunnen telers zich ook zelf aanmelden op www.veldleeuwerik.nl.

Cosun ziet Veldleeuwerik als een mooie methode om te werken aan de duurzaamheid van het eigen akkerbouwbedrijf. Aan telers die deelnemen aan Veldleeuwerik en Unitip verstrekt Cosun jaarlijks een premie. Die wordt betaald uit de meerwaarde van Veldleeuwerik-suiker in de markt. Voor teeltjaar 2014 is de premie vastgesteld op 200 euro per bedrijf en 25 euro per ha (tot maximum 50 ha bieten per teler).

Nieuwe website

Cosun heeft onlangs een nieuwe site gelanceerd voor leden/telers: www.cosunleden.nl. De site geeft informatie over de teelt en de bewaring, de kwaliteitcijfers van de geleverde bieten, Unitip, de coöperatie en alle zaken rondom de leveringsovereenkomsten en Betacal. De site is ook te raadplegen via smartphones en tablets. Vanaf de site zijn via een login ook de eigen teelt- en leveringsgegevens te raadplegen. Dit portaal wordt binnenkort ook aangepast.

Kort Nieuws